

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

FINANCIAL MECHANISM OF THE STATE-PRIVATE PARTNERSHIP IN UKRAINE

У статті розкрито особливості та відмінності підходів до визначення публічно-приватного партнерства (ППП) та державно-приватного партнерства (ДПП). Визначено особливості та складові фінансового механізму функціонування ДПП. Проведений аналіз засвідчив значний потенціал PPP в забезпеченні світового розвитку та низькі показники його застосування в Україні. Узагальнено особливості зарубіжної та української практики його застосування. Визначено проблеми, а також запропоновано напрями суспільного розвитку України на засадах PPP.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство, державно-приватне партнерство, фінансовий механізм державно-приватного партнерства, фінансова політика, джерела фінансових ресурсів, приватний партнер, програма публічно-приватного партнерства (PPP).

В статье раскрыты особенности и различия подходов к определению публично-частного партнерства (ПЧП) и государственно-частного партнерства (ГЧП). Определены особенности и составляющие финансового механизма функционирования ГЧП. Проведенный анализ засвидетельствовал значительный потенциал ПЧП в обеспечении мирового развития и низкие показатели его использования в Украине. Обобщены особен-

ности зарубежной и украинской практики его применения. Определены проблемы, а также предложены направления общественно-частного развития Украины на принципах ПЧП.

Ключевые слова: публично-частное партнерство, государственно-частное партнерство, финансовый механизм государственно-частного партнерства, финансовая политика, источники финансовых ресурсов, частный партнер, программа публично-частного партнерства (PPP).

The article reveals the peculiarities and differences between the interpretations the definition of the PPP and state-private partnership (SPP). The features and components of the financial mechanism of functioning SPP are determined. The analysis showed that the significant potential for PPP in ensuring world development and low rates of its application in Ukraine. The article summarizes the peculiarities of the world and the Ukrainian practices of its application. It identified the problems of functioning of the PPP in Ukraine. In the article have been suggested the directions of the public development in Ukraine which foundations of the PPP programs.

Key words: public-private partnership, state-private partnership, financial mechanism of the state-private partnership, financial policy, sources of the financial resources, private partner, PPP program.

УДК 334.72:330.3[477]

Кучер Г.В.

к. е. н., доцент кафедри фінансів
Київський національний торговельно-
економічний університет

Постановка проблеми. В умовах інституційних трансформацій в суспільстві відбувається переосмислення національного досвіду забезпечення потреб у фінансуванні суспільного розвитку з урахуванням стратегічних пріоритетів, національних особливостей та викликів сьогодення. Вивчення зарубіжного досвіду та оцінка можливостей його застосування крізь призму національних інтересів та особливостей привертають увагу до публічно-приватного партнерства (ППП) як однієї з кращих практик залучення приватного бізнесу до реалізації цілей та стратегій держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання особливостей, розвитку, проблем та перспектив ДПП в Україні активно досліджуються в роботах В. Геєця, Б. Данилишина, Д. Делмона, М. Джеррарда, І. Запатріної, С. Науменкової, В. Остапенко, В. Тищенко, Л. Федулової та інших науковців. Економічні реалії постійно ставлять нові питання, зокрема питання в контексті удосконалення механізму використання ДПП для прискорення суспільного розвитку.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення теоретичних та практичних питань функціонування державно-приватного партнерства,

а також визначення особливостей фінансового механізму його функціонування в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи те, що у світовій практиці поширеним є термін «публічно-приватне партнерство» (Public-Private Partnership (PPP)), а у вітчизняній практиці та законодавстві використовується термін «ДПП», ми будемо його використовувати для розкриття можливостей цього механізму в сучасних умовах. Варто при цьому звернути увагу на наше бачення даного питання. Враховуючи тему нашого дослідження та стратегічні цілі суспільного розвитку, вважаємо, що в подальшому має відбутися перехід від кількісних процесів до якісних змін, що дасть змогу реалізовувати сутнісні підходи до ППП. Це пояснюється тим, що на початковому етапі співпраці держави та бізнесу робота розпочинається на рівні держави через механізм державних фінансів, але вже в подальшому його застосування має поширюватися на місцеві фінанси та фінанси територіальних громад тощо.

Суб'єкти господарювання державної власності часто представлені в сферах, галузях та об'єктах, які не є цікавими для приватного бізнесу або є ризиковими чи суспільно значимими, що не перед-

бачає залучення приватного бізнесу до даної діяльності, або держава здійснювала діяльність в рамках державних монополій чи забезпечувала виконання безпекових, оборонних та інших функцій, які, відповідно до законодавства, могли надаватися лише суб'єктами господарювання державної форми власності.

Суспільний розвиток, зміна суспільних укладів, ринкові трансформації вносили корективи у підходи до підпорядкування та організації окремих з них. Світовий досвід підтверджує можливість та доцільність зміни підпорядкованості у виконанні окремих функцій, зміни джерел фінансування та співпраці держави з приватним бізнесом для виконання суспільно важливих функцій. Залучення приватних суб'єктів господарювання та їх фінансових ресурсів до управління державними активами дає змогу забезпечити не лише їх ефективність, але й фінансування, контроль, оптимізувати витрати та скоротити державне фінансування таких проектів. Для підвищення якості суспільних послуг в міжнародній практиці використовується передача їх надання до приватних структур під державне замовлення. Тобто частину суспільних послуг надають приватні структури за допомогою державного замовлення, що дає змогу скоротити державні витрати, знизити тіншову та корупційну складові економіки.

Цікавим використанням механізму ДПП є і з точки зору забезпечення повноти та своєчасності фінансування державних програм, запровадження новітніх організаційних, управлінських і виробничих технологій, а також ефективного менеджменту в публічні проекти на довгострокову перспективу.

Забезпечення ефективності та результативності застосування механізму ДПП потребує розгляду як суспільного інституту, що дає змогу запроваджувати найкращі практики державного та приватного менеджменту, підвищити ефективність державних видатків та змінити роль «держави в економіці <...> [3] <...> безпосереднього оператора на роль організатора, регулятора та контролера» [4, с. 3].

Комісія ЄС визначає ДПП як форму «співробітництва між державними органами влади та світом комерційної діяльності, націленого на забезпечення фінансування, будівництва, відбудови, управління або підтримки інфраструктури або надання послуг». В дослідженні Комісії ЄС визначено такі характерні елементи ДПП [4, с. 3], як відносно тривалий термін відносин; спосіб фінансування проекту, що поєднує кошти приватного сектору, інколи за рахунок комплексних домовленостей між різними учасниками можуть додаватися й надаватися державні кошти; розподіл ролей учасників (суб'єкт економічної діяльності бере участь в проекті на різних етапах (розробка, завершення, виконання, фінансування), держав-

ний партнер визначає цілі, що реалізують державний інтерес, якість надаваних послуг, цінову політику та моніторинг дотримання цих цілей); розподіл ризиків між державним партнером та приватним партнером, якому передаються ризики («точний розподіл ризиків визначається у кожному конкретному випадку залежно від відповідної можливості зацікавлених сторін оцінювати, контролювати та справлятися з ризиком»).

Українське законодавство визначає ДПП як «співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору» у встановленому порядку та відповідає ознакам ДПП [9, с. 1].

Дослідження та узагальнення науковцями світового та національного досвіду застосування ДПП (ППП) зарубіжними та національними дослідниками доводять тривалий досвід та наявність національних особливостей. На рис. 1 наведено динаміку інвестиційних ресурсів, задіяних в проєктах, та кількість ППП у світі у 1990–2017 роках.

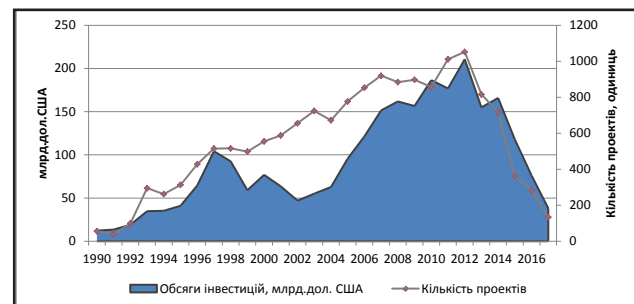

Рис. 1. Показники залучення інвестиційних ресурсів у проєкти ППП у світі у 1990 році – 1 півріччі 2017 року

Джерело: побудовано за даними Світового банку [15]

Наведені матеріали свідчать про динамізм використання ППП як інструмента фінансування суспільного розвитку. Найбільші обсяги залучення інвестиційних ресурсів було залучено в 1 052 проєкти ППП у 2012 році в розмірі 210,59 млрд. дол. США. На активність запровадження проєктів вплинула світова фінансова криза, оскільки у період 1998–2002 років кількість укладених договорів скоротилася, відповідно, скоротилися обсяги залучення інвестиційних ресурсів з 104,19 млрд. дол. США у 1997 році до 47,02 млрд. дол. США у 2002 році. З 2003 року ситуація почала покращуватися, хоча відбувалися певні порушення в динаміці у 2009, 2011, 2015–2016 роках.

До країн-лідерів ППП у 1990–2015 роках за кількістю проєктів відносять Аргентину, Мексику,

Таїланд, Філіппіни, Пакистан, Туреччину, а за обсягами фінансування лідерами є такі країни, як Мексика, Аргентина, Таїланд, Малайзія, Китай,

Індонезія. Найбільші показники в розрізі галузей у зазначений період мали видобування та телекомунікації.

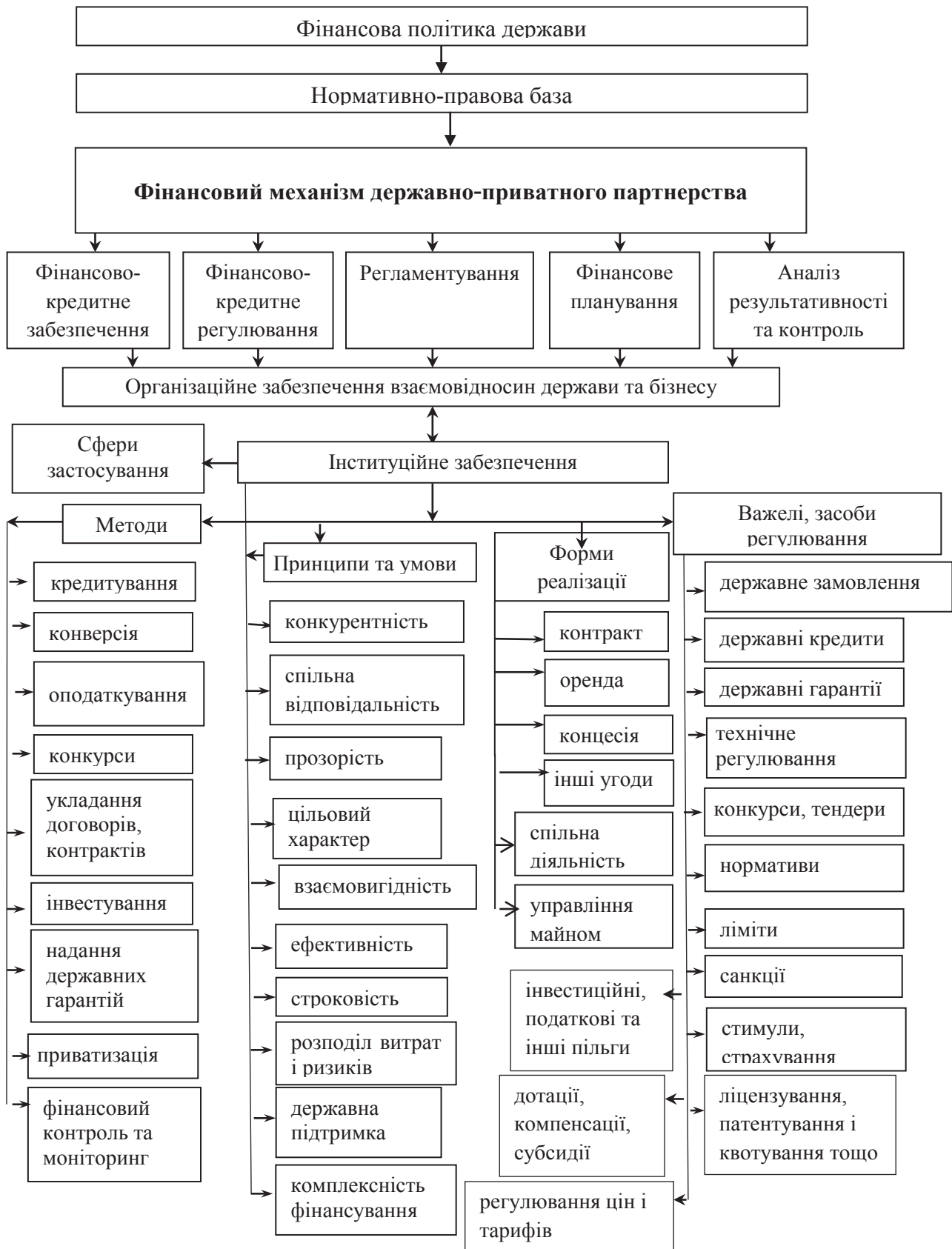

Рис. 2. Фінансовий механізм ДПП в Україні

В умовах ДПП відбувається поширення ринкових механізмів в реалізації програм суспільного розвитку, які фінансуються за участю держави та приватного сектору, що дає змогу перерозподілити виробників, що надають суспільні послуги, та покращити якість останніх. У світі тривалий час увагу привертає розвиток інституту громадянського суспільства, що дає змогу покращити співпрацю держави, бізнесу та громади. Для забезпечення державної підтримки ДПП формується відповідна нормативно-правова база, яка визначає статус, особливості механізму реалізації. Норми національного права охоплюють більше 26 законів та підзаконних актів, які регламентують діяльність у сфері ДПП.

Дуже важливим та корисним для державного сектору в інституті ДПП є те, що можна чітко визначати та регулювати права власності та відповідальності партнерів. Так, національним законодавством визначено, що об'єктами державно-приватного партнерства є наявні об'єкти, зокрема відтворювані (шляхом реконструкції, модернізації, технічного переоснащення), що перебувають у державній або комунальній власності чи належать Автономній Республіці Крим, зокрема ділянки надр, а також створювані або придбані об'єкти в результаті виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства. Проте це не зумовлює перехід права власності на ці об'єкти до приватного партнера. «Право власності на об'єкти, що добудовані, перебудовані, реконструйовані в рамках державно-приватного партнерства, належить державному партнеру». Питання щодо «виникнення спільної часткової власності державного та приватного партнера на створювані чи придбані об'єкти державно-приватного партнерства <...>, порядок визначення часток <...>, умови і порядок відчуження частки у праві спільної часткової власності визначаються положеннями договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства» [9].

Законодавством України визначено значний перелік сфер застосування ДПП [9], пов'язаних як з виробництвом, переробкою та реалізацією товарів, продукції, так і з розвитком транспорту, інфраструктури, машинобудування, охороною здоров'я, туризмом, відпочинком, культурою, спортом, управлінням нерухомістю, наданням соціальних послуг, наданням освітніх послуг тощо.

Зазначене визначає особливості механізму ДПП, що дає змогу забезпечувати стимулювання позитивних ефектів впливу причинно-наслідкових зв'язків та скорочення небажаних ризиків і негативних факторів. Узагальнення підходів вітчизняних та зарубіжних науковців, норм права дало нам змогу схематично зобразити складові та причинно-наслідкові зв'язки механізму ДПП (рис. 2). Фінансовий механізм ДПП забезпечує реалізацію

її фінансової політики та формує умови для досягнення пріоритетних цілей та завдань.

Відповідно, він базується на нормах національного права та включає фінансово-кредитне забезпечення, фінансово-кредитне регулювання, регламентування, фінансове планування, аналіз результативності та контроль. З урахуванням зазначеного раніше слід сказати, що фінансовий механізм ДПП має поєднувати найкращий досвід державного та приватного фінансового менеджменту, що певним чином відображається в усіх його складових. В умовах трансформаційних змін інститут ДПП варто розглядати як складову удосконалення управління державними інвестиціями.

Запровадження конкурсних та ринкових засад під час використання державних фінансових ресурсів через механізм ДПП має бути забезпечено за допомогою таких принципів його функціонування, як принципи комплексності фінансування, конкурентності учасників, спільної відповідальності, взаємовигідності, розподілу витрат і ризиків, прозорості, цільового характеру, ефективності та строкowości функціонування, державної підтримки.

Методи реалізації фінансової політики держави через механізм ДПП є як загальними, так і специфічними, що визначено особливостями функціонування самого механізму. До методів ДПП нами віднесено такі: загальні (кредитування, оподаткування, конверсія, фінансування, фінансовий контроль та моніторинг) та специфічні (конкурси, укладання договорів, контрактів, надання державних гарантій, приватизація).

Важливу роль у функціонуванні механізму ДПП відіграють форми реалізації ДПП. Серед них національне законодавство виділяє такі форми договорів: концесія, спільна діяльність, управління майном, змішані договори, що застосовуються як контракти, оренда тощо.

Фінансовий механізм ДПП передбачає застосування його методів, принципів, важелів та інших складових на різних фазах підготовки та реалізації проектів, таких як ініціювання (вибір проекту та оцінка можливостей його використання); закупка (вирішення організаційних питань, підготовка до тендера, проведення тендера, підписання контракту); впровадження (управління контрактом та оцінка). На різних фазах реалізації проектів має відбуватися тісний зв'язок державного та приватного партнерів, громадянського суспільства, оскільки їх реалізація впливає на фінансово-економічну та соціальну стійкість держави та її державного сектору. Ефективність та результативність таких проектів залежить від національної стратегії соціально-економічного розвитку та відображення пріоритетності в зазначених стратегіях.

В умовах відсутності ініціативних проектів в національній стратегії світовий досвід підтвер-

джує можливість формування ініціативних (незапрошених) проектів; останнє, з одного боку змушує орган публічної влади активізувати свою діяльність, а з іншого боку, може негативно сплинути на реалізацію проектів в контексті формування додаткових ризиків, подовження термінів прийняття рішень, нерозвиненості інституційної та правової сфери [3, с. 112–113, 116–117].

Важелі, засоби регулювання ДПП охоплюють форми [10; 11], що передбачають, зокрема, його державну підтримку, такі як державне замовлення, державні кредити, гранти міжнародних фінансових організацій, залучені державою або під державні гарантії, технічне регулювання, конкурси, тендери, застосування нормативів, ліміти, санкції, стимули, ліцензування, страхування, патентування і квотування, інвестиційні, податкові, митні та валютні преференції, інші пільги, дотації, пряме бюджетне фінансування та співфінансування, відшкодування відсоткових ставок за кредитами, отримані суб'єктами господарювання у комерційних банках компенсації, субсидії, субвенції, регулювання цін і тарифів.

Важливою складовою механізму ДПП є фінансування. З одного боку, в засади його формування закладено використання державних та приватних джерел фінансування, а з іншого боку, в умовах обмеженості фінансових ресурсів у державного сектору та приватного бізнесу, існування ризиків реалізації проектів усі учасники намагаються себе максимально убезпечити та, відповідно, зменшити ризики шляхом їх перерозподілу, диверсифікації, що по-новому ставить питання фінансування проектів ДПП. Ці питання певним чином досліджувалися науковцям, цікавими є роботи Д. Делмона [2], І. Запатріної [3; 5], В. Остапенко [8; 14], В. Тищенко [14], Я. Овсянникової [7] та інших вчених. Серед головних форм, що відображають особливості фінансування, виділяють такі: державне фінансування та кредитування проекту, надання грантів, субсидій, гарантій; корпоративне фінансування; приватне фінансування; проектне фінансування як пряме кредитування компанії, яка реалізує відповідний проект. Результативність такого фінансування визначається особливостями проектів, умовами кредитування та ефективністю їх реалізації.

Особливості використання різних джерел фінансування (ресурсів публічного та приватного секторів), що можуть бути задіяні, відповідають ступеню суспільного розвитку, відкритості національної економіки, інвестиційному клімату в державі, її іміджу та рейтингам у світі. Ресурси можуть залучатися з внутрішніх та зовнішніх джерел, що визначає особливості їх залучення, використання та повернення. Міжнародний досвід свідчить про важливість розвитку місцевих громад як складової публічного сектору, оскільки міжнародна спільнота має дієві інструменти фінансування розвитку місцевих громад.

Міжнародні фінансові організації, банківські установи, національні банки розвитку можуть виступати активними учасниками-ініціаторами та партнерами в реалізації ППП. Вони більш зацікавлені надавати пільгові кредити (низькі відсотки, тривалий період використання коштів, наявність пільгового періоду тощо) публічному сектору, ніж приватному, оскільки «публічна влада краще орієнтується в стратегічних державних пріоритетах, більш відповідальна і дисциплінована, має можливість надати гарантії за кредитами тощо» [3, с. 100–101].

Господарський кодекс України у ст. 12 визначає засоби державного регулювання господарської діяльності [1], такі як державне замовлення; ліцензування, патентування і квотування; технічне регулювання; застосування нормативів та лімітів; регулювання цін і тарифів; надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій. Вважаємо доцільним доповнення положень цього Кодексу положеннями щодо застосування механізму ДПП, що забезпечить комплексне регламентування його функціонування.

Держава гарантує дотримання прав приватних партнерів. Взаємовідносини між учасниками ДПП регулюються укладеними угодами в межах норм національного права, а з міжнародними партнерами враховують норми міжнародного права. За виникнення ризиків щодо інтересів приватних партнерів внаслідок державного регулювання цін (тарифів) на товари (роботи, послуги) приватного партнера для компенсації вартості внесених приватним партнером інвестицій (інвестиційна складова) розмір інвестиційної складової (витрат приватного партнера на здійснення інвестицій) має бути компенсованим протягом строку дії договору, якщо інший порядок компенсації інвестицій не передбачено договором, укладеним у рамках ДПП [9].

Важливою складовою фінансового механізму ДПП, що має національні особливості та відображає суспільні пріоритети в цьому напрямі, є його державна підтримка. В Україні державна підтримка ДПП надається для вжиття заходів (програм) під час виконання укладених договорів, а регламентується ст. 18 Закону «Про державно-приватне партнерство». Порядок надання державної підтримки затверджено Кабінетом Міністрів України. Він відображає актуальність та соціальну спрямованість заходів; співвідношення витрат та очікуваного результату від їх здійснення; результати аналізу ефективності використання бюджетних коштів; техніко-економічні розрахунки та обґрунтування обсягів і форм надання державної підтримки; інноваційність заходів (програм); можливий негативний вплив на стан навколишнього природного середовища внаслідок виконання договорів ДПП; наявність кадрового, матеріально-технічного та

методичного забезпечення для виконання договорів державно-приватного партнерства [11].

Згідно з даними Світового банку в Україні (станом на 1 півріччя 2017 року) реалізовано 59 проектів ДПП (в контексті досягнення фінансової результативності), що дало змогу залучити інвестиційні ресурси на загальну суму 14 812,9 млн. дол. США (рис. 3).

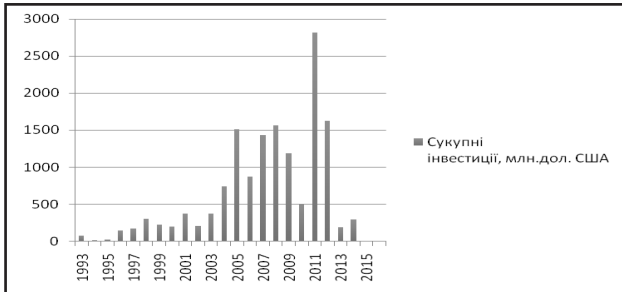

Рис. 3. Динаміка сукупних інвестицій в Україну через механізм ДПП в 1993–2014 роках

Джерело: побудовано за матеріалами [16]; звітні дані за 2015–2016 роки відсутні

Як видно з наведених даних, найкращі показники залучення інвестиційних ресурсів були в 2011 році, коли вони становили 2 816,4 млн. дол. США, а також у 2012 році (1 622,0 млн. дол. США). Останніми роками ситуація може розглядатися як негативна, що пов'язане з незначними обсягами залучення ресурсів у 2013–2014 роках та невикористанням механізму ДПП для залучення інвестиційних ресурсів з 2015 року, але це може бути пов'язане з низкою чинників, що пов'язані з процесами, які відбувалися в країні в 2013 та наступних роках.

Дослідження матеріалів, що розкривають інтерес інвесторів до напрямів реалізації проектів ДПП, дало змогу виявити найбільш цікаві за критерієм обсягів вкладених інвестиційних ресурсів (рис. 4).

Наведений матеріал підтверджує, що найбільше інвестори зацікавлені телекомунікаційними та енергетичними проектами як за кількістю, так і за обсягами залучених інвестиційних ресурсів. Проекти ДПП, що пов'язані з видобутком природ-

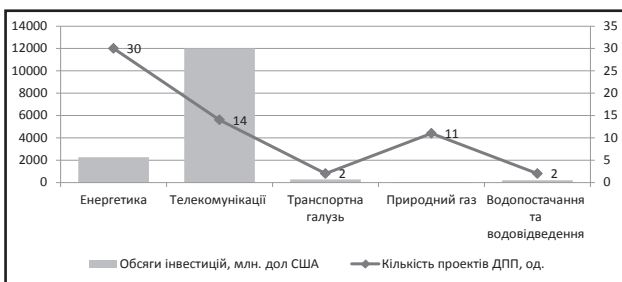

Рис. 4. Інвестиційні ресурси в проектах ДПП різних галузей України у 1993–2014 роках

Джерело: побудовано за матеріалами [16]; звітні дані за 2015–2016 роки відсутні

ного газу, теж можна віднести до таких, які цікавлять інвесторів, але обсяги інвестиційних ресурсів незначні (38 млн. дол. США), що відповідним чином відобразилося на нашому графіку.

В Україні станом на 1 січня 2016 року реалізовувалися 177 проектів ДПП (з них 146 договорів концесії, 31 договір про спільну діяльність): 113 реалізовувалися на території Полтавської області, 15 – Миколаївської області, 14 – Одеської області. Діючі проекти ДПП охоплюють такі сфери господарської діяльності:

- оброблення відходів (112 проектів, або 63,2% від загальної кількості);
- збір, очищення та розподілення води (30 проектів, або 16,8%);
- будівництво та/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури (16 проектів, або 9,0%);
- виробництво, транспортування і постачання тепла (6 проектів, або 3,3%);
- виробництво, розподілення та постачання електричної енергії (5 проектів, або 2,8%);
- управління нерухомістю (2 проекти, або 1,1%);
- пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування (1 проект, або 0,6%);
- туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт (1 проект, або 0,6%);
- інші (4 проекти, або 2,6% від загальної кількості) [6].

Активізація діяльності стосовно розвитку ДПП та механізму його реалізації відображає заходи, що комплексно впливають на інвестиційний клімат в Україні, удосконалюють механізм ДПП. Вагому роль серед них відіграють удосконалення норм національного права та імплементація норм міжнародного права, що забезпечують простоту, прозорість та розуміння діяльності та забезпечення прав та інтересів інвесторів. Вагому роль в цьому відіграло вжиття таких заходів:

- удосконалено порядок розрахунку концесійних платежів;
- впроваджено міжнародну практику підготовки проектів державно-приватного партнерства в частині визначення механізмів справедливого розподілу ризиків між державним та приватним партнерами;
- спрощено Порядок надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства;
- покращено механізм для співробітництва між державою і територіальними громадами (державними партнерами) та приватними партнерами в рамках державно-приватного партнерства;
- удосконалено порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення

державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим;

– удосконалено порядок проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства.

Серед завдань, поставлених урядом України пріоритетними у 2016–2020 роках, в контексті реформування системи управління державними фінансами та розвитку промисловості, залучення інвестицій передбачено використання проектів ДПП [10; 13].

Забезпечення суспільного розвитку потребує врахування не лише суспільних інтересів, але й формування механізму страхування та захисту від ризиків, учасників проектів ДПП. Формування системи ризик-менеджменту має чітко розмежувати не лише відповідальність учасників за настання ризиків, але й заходи щодо їх моніторингу, оцінювання та компенсації збитків за певних обставин. Виокремлення зон відповідальності за різними ризиками забезпечує ефективність та результативність реалізації проектів.

Висновки з проведеного дослідження. З урахуванням широкого спектру моделей та технологій використання ППП варто розглядати його як суспільний інститут, функціонування якого визначається суспільним устроєм, рівнем демократизації, відкритістю та інтеграцією національної економіки в світову, що дає змогу застосовувати найкращі його практики, форми, методи функціонування.

Розвиток ППП дає змогу подолати сформовані стереотипи щодо надання суспільних послуг та фінансування розвитку, слабкості місцевих громад, а також забезпечити сталий розвиток суспільства на кращих традиціях і світових практиках. Використання механізму ДПП формує кумулятивний вплив на усі сфери суспільного розвитку. В умовах обмежених фінансових ресурсів він дає змогу не лише забезпечити своєчасність та повноту фінансування проектів, ефективне витрачання ресурсів, але й вирішити питання скорочення боргового фінансування розвитку за рахунок зміни джерел та інструментів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Господарський кодекс України: Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Делмон Д. Государственно-частное партнерство в инфраструктуре. Практическое руководство для органов государственной власти. Мировой банк. PPIAF, 2010. 165 с. URL: http://www.fa.ru/org/chair/gchp/Documents/biblio/%D0%94%D0%B5%D0%BB%D0%BC%D0%BE%D0%BD%20public_private_partner.pdf.
3. Запатрина И. Публично-частное партнерство для целей Устойчивого Развития. Киев: Лыбидь, 2017. 312 с.

4. Зелена книга щодо державно-приватних партнерств та законодавства співтовариства у сфері державних контрактів та концесій / Комісія Європейських Співтовариств. Брюссель (30 квітня 2004 року). URL: old.minjust.gov.ua/file/32428.docx.

5. Сіденко В., Скрипніченко М., Пономаренко В., Чугунов І. та ін. Інституційна трансформація фінансово-економічної системи України в умовах глобалізації: монографія / за заг. ред. В. Сіденка. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 648 с.

6. Інформація щодо стану здійснення державно-приватного партнерства / Міністерство економічного розвитку і торгівлі. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6b08c354-a6fd-4ace-8c57-41829defda5c&title=DovidkaSchodoStanuZdiisnennia>.

7. Овсянникова Я. Джерела фінансування проектів публічно-приватного партнерства. Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2012. № 1. С. 36–40. URL: http://fbi.crimea.edu/arhiv/2012/nv_1-2012/007ocsyannikova.pdf.

8. Остапенко В. Формування фінансового потенціалу публічно-приватного партнерства в контексті фінансової політики держави: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит»; ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Харків, 2015. 297 с.

9. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1 липня 2010 року № 2404-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.

10. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2016 рік: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 травня 2016 року № 418-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/418-2016-%D1%80/paran9#n9>.

11. Про затвердження Порядку надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2011 року № 279. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/279-2011-%D0%BF>.

12. Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні, затверджено Постановою КМУ від 2 лютого 2011 року № 389. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-%D0%BF>.

13. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року, затверджено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 року № 275-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D1%80#n13>.

14. Тищенко В., Остапенко В. Фінансовий потенціал публічно-приватного партнерства: світовий досвід та перспективи реалізації в Україні: монографія. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 224 с.

15. Private Participation in Infrastructure Database / The World Bank. URL: <https://ppi.worldbank.org/visualization/ppi.html#sector=&status=&ppi=&investment=®ion=&ida=&income=&ppp=&mdb=&year=&excel=false&map=&header=true>.

16. Ukraine: Country Snapshots. Private Participation in Infrastructure Database. URL: <https://ppi.worldbank.org/snapshots/country/Ukraine>.